

[O odpuštění...]

30. IX. [770930-1]

(65) (3) (SSaŽ - Vysočany, 30. 9. 77 dopol.)

Miloš Rejchrt napsal „dopis příteli“ (27. 9. 77), jehož stěžejním tématem je odpuštění. Miloš tam píše k výkladu samotného slova tolik, že odpustit znamená odeslat, odvázat, pustit od; a tedy pustit hřích od hříšníka, oddělit ho, separovat (a hříšníka poručit Boží milosti a bratrské lásce). Vyjděme tedy od tohoto výkladu a prozkoumejme otázku oddělení hříchu od hříšníka podrobněji. Především se nepochybně musíme tázat, čím vlastně hřích na hříšníkovi drží. Pak můžeme teprve posoudit, zda je v naší moci (a do jaké míry, v jakém rozsahu) hřích od hříšníka oddělit. Zajisté nejde o to oddělit je in abstracto, jen v myšlenkách, v pomyslení. Jde o to vyvázat hříšníka ze služby hříchu, z otročení hříchu, z poplatnosti vinám a proviněním, tj. osvobodit ho. Toho nedosáhneme zbožnými řečmi, to je namáhavý úkol, do kterého se musíme pustit se vši energií. A tedy co je vlastně v našich silách?

Když se někdo proviní vůči nám, jsme zajisté těmi nejpovolanějšími k odpuštění. Když dovedeme říci tomu, kdo nám osobně ublížil, že už mu to nemáme za zlé, že na jeho špatný čin nebudeme vzpomínat a že svůj osobní vztah k němu napravíme tak, aby nenesl ani nejmenší známky naší hořkosti, našeho zklamání, rozhořčení, vzteku, zlosti ani nenávisti, pak jsme tím hodně učinili pro „hříšníka“, pro toho, kdo se provinil. Ovšem rozhodující je to, zda se nám opravdu zdařilo napravit ze své strany svůj vztah k tomu, kdo se vůči nám provinil; slova nestačí. A dokázat to nejenom slovy, nýbrž vskutku a opravdově, to vůbec není snadná záležitost. Můžeme na lidech žádat, aby měli dobrou vůli odpustit, tj. ze své strany napravit vše, co je v jejich silách; ale nemůžeme jim mít za zlé, že se jim to mnohdy nezdaří docela, že i proti své vůli jsou v zajetí reminiscencí, že ze svého srdce nedovedou docela vyhnat všechnu hořkost atd. Hřích je zkrátka hřích; je nakažlivý, pošpiní všechno kolem sebe, strhne i toho, komu je ublíženo a proti komu byl namířen. Kdyby byli lidé „uražení a poníženi“ imunní proti špinavosti hříchů a vin a kdyby při všem svém utrpení zůstali čistí, byla by moc hříchu velice, velice omezená. Na hříchu je nejhorší právě to, že jím je zavalen a zaplaven člověk, který - z lidského hlediska, „po lidsku mluvě“ - za nic nemůže, pro nic zlého se nerozhodl, nic zlého nespáchal - anebo udělal něco na první pohled neutrálního, nevinného, z čeho se pak bohužel dodatečně vyklube cosi hrozného a dalekosáhlého. A to je jeden z důvodů, proč je

třeba odpouštět (i když to samozřejmě není ten důvod nejhlavnější): tím, že odpouštíme svým viníkům, vysvobozujeme se z vin a hříchů, do nichž nás oni uvrhli tím, že nám udělali něco zlého, že se na nás provinili. A tak odpouštěním zachraňujeme také sami sebe, nejenom své viníky. Ostatně tuhle věc všichni cítíme; a cítíme v tom dokonce značný kus pokušení. Ono to je vlastně nejenom dost laciné slovem vyjádřit své odpuštění, ale dokonce opravdu odpustit těm, kteří se proti nám (nebo i jinak) provinili. Máme pak ty hříšníky „z krku“, nemusíme se jimi v duchu ani prakticky zabývat, jsme zase klidní, spořádaní a čistí, máme klid v duši.

Ale to všechno může být jen velký moralizátorský sebeklam. Což jestliže lpí hřích na hříšníkovi dál? Co když naše (byť skutečné) odpuštění ve skutečnosti napravuje málo nebo nic a je dobré jenom k tomu, aby nám opět zjednálo ztracený klid duše? Což pak, jestliže naše odpuštění je jenom projevem neodpovědnosti a přímo lenosti, jestliže se nám prostě nechce proniknout k podstatě věci a chceme skutečnosti uniknout, chceme se jí vyhnout moralizátorským gestem? Není pak naše odpuštění jenom aktem prosazujícího se a šířícího se moru, zavlečeného i na nás a do našeho života? A není to ostatně jen recidiva nebo nové vzplanutí naší starší choroby, které bylo vyvoláno tím, kdo se proti nám provinil, ale které má své kořeny hlouběji v naší osobní minulosti? Což jestliže naše síly nestačí na potlačení, omezení, vymazání hříchů a vin, a jestliže se předstíraným, nebo dokonce upřímným aktem odpuštění dopouštíme zlehčování hříchu, jestliže smrduté hrobky jen zvenčí pomáháme obílit, jestliže zkrátka naše „odpuštění“ nebo odpuštění skutečné je jenom výrazem naší necitlivosti, nevnímavosti, našeho tvrdého srdce, naší netečnosti a neodpovědnosti?